

BURGRABIA (88) *sb m*

burgrabia (87), **burgrabia** (1) *FalZioł*.

Oba a jasne (w końcowym 1 r. błędne znakowanie).

sg *N* burgrabia (31). ◇ *G* burgrabié (6), burgrabiégo (2), burgrabi (1); -é *ZapWar*; -é : -égo *SarnStat* (2 : 2); -é : -i *GroicPorz* (3 : 1); -é : -e *SarnStat* (1 : 1), -(e) (4). ◇ *D* burgrabi (2) *LibLeg*, *PaprUp*, burgrabiému (2) *SarnStat*. ◇ *A* burgrabiégo (5), burgrabię (2), burgrabi(a) (1); -égo : -ę *SarnStat* (5 : 1); -ę *PaprUp*, -(a) *MetrKor*; -égo : -ego *SarnStat* (4 : 1). ◇ *I* burgrabią (2). ◇ *pl N* burgrabiowie (17), burgrabie (4); -e (1) *BielKron*; -owie : -e *SarnStat* (17 : 3). ◇ *G* burgrabiów (5); -ów (4), -(o)w (1). ◇ *D* burgrabióm (3); -óm : -om *SarnStat* (1 : 1), -(o)m (1). ◇ *A* burgrabie (2); -e (1), -(e) (1). ◇ *L* burgrabiach (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w.

1. *W Polsce zarządca zamku, urzędnik grodzki sprawujący funkcje administracyjne i sędziowskie; burgrabius Mymer¹, BartBydg; decurio, examinador, inquisitor, quaestionarius, quaesitor Mącz; custos arcis, praefectus vigilum, pro praefecto provinciam gerens, subpraefectus, vicarius praefecti orbis, vicecapitaneus Cn (84) : Mymer¹ 10v; BartBydg 20b; FalZioł V 52e; Ale w Krákwie y we Lwowie ná mieyftcu Burgrabié [...] Burmiłtrz łyada GroicPorz iv; A thák Burgrábiá zágái Sąd/ y przykaże pokoy GroicPorz i2; WIná Burgrábi/ [...] ieft opifána wedle Práwá. GroicPorz k2v, iv, i2, i3v, i4v, k2 (10); UstPraw Gv; Quaestionarius, et quaesitor, id est, inquisitor, examinador, Ten ktory yeft na to wyłádzón áby sluchawał tákowych łpraw okołó złoczyńftwá/ burgrábia á od niego foritarz złoczinców/ opráwca/ podkácie. Mącz 336b; PaprUp G4, I3v; Burgrábiá zásię ná zamku Krákwófkim obecnie byđż powinien. SarnStat 491, 219, 491 źp, 547 [2 r.], 937, 971 (14).*

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej lub z nazwą miejscową w G sg (15): any go przykazal nam chovacz wczvyerdzy mykolay pyothrovsky burgrabya ostrovsky do rozsadzenya prava ZapWar 1507 nr 1982, nr 1982; MetrKor 61/223; LibLeg 11/133; Alye mv ya [kradzioną suknię] załzye Burgrabya zwyerow odyall LibMal 1545/107v; BielKron 387v; Włzakóž obecne Burgrábiów Krákwófkich miełzkánié ták łie ma rozumieć SarnStat 492; Przysięga Burgrábie Gdanłkiego. SarnStat 1131, 25, 491 [3 r.], 492, 1016 [2 r.].

Wyrażenia: »burgrabia grodzki«: Máryan Przyłeckı Burgrábiá y Sędzia Grodzki Krákwófkı SarnStat 1016.

»burgrabia miejsca, ziemie« (10): áby Burgrábiowie y inni [...] w gołpodách łwych przez Burgrábiégo mieyftcá/ álbo Burmiłtrzá niech będą zápowieđżieni dotąd/ áž co wzięli wróca SarnStat 913, 354, 495 [2 r.], 546, 782 [2 r.], 932 [2 r.], 937.

»burgrabia starości, staroścın« (3): Burgrábie y Sędziowie Stárościni niech będą ósiedli. SarnStat 490, 490, 947.

»burgrabia zamku, zamkowy« (8): Burgrábiom teź tego zamku [krakowskiego]/ [...] dzyefiáćiam grzywien plátu káždemu z ólobná podwyłzłzył [Jagiello] ná káždy rok BielKron 387v; KAłztelan żaden Burgrábiá zamku Krákwófkiego byđż nie może. SarnStat 77, 490 [2 r.], 491 [3 r.], 884.

Szeregi: »burgrabia albo dzierżawca« (3): tedy czálu pokoiu Burgrábiá álbo Dzierżawcá/ [...] będzie powinien ij [zamek] opráwováć. SarnStat 126, 490, 883.

»(starosta) podstarości i (albo) burgrabia; burgrabia, podstarości« (3 : 1): Decurio, Rádny pan álbo ftároftá nád yednym miálte^m który wíętlzého ma nád łobą/ Podftároścy álbo Burgrábiá. *Mącz* 79b; *SarnStat* 490, 546, 937.

»sędzia i burgrabia; burgrabia i sędzia« (7 : 3): A ták łkázuiemy: áby Sędziowie y Burgrábiowie obyvátele y poddáné náłzé/ [...] bronili *SarnStat* 947, 490 [3 r.], 491 [2 r.], 947 [3 r.], 1016.

»burgrabia a(1)bo sprawca« (2): VStáwiamy/ áby Burgrábiowie álbo łprawcy zamkowi/ [...] nie ináčéy [odpowiadali] iedno iáko inłza łzláchtá/ y inłzy łudźie królełtwá náłzégo. *SarnStat* 490, 884.

»starosta albo (i) burgrabia; burgrabia albo starosta« (9 : 2): Stárołtowie y Burgrábiowie od dánia w wiązánia nie máią zadnéy płácé, áni dárów brác *SarnStat* 546, 495 [2 r.], 547, 782 [2 r.], 913, 932 [2 r.] (11).

»starosta, burgrabia, dzierzawca« (2): rofkázemy Stároście/ Burgrábiému/ Dzierzawcy náłzému/ do którégokolwiek kmieć wćiékl/ áby kmieć był wrócon przez pośrzodek práwá *SarnStat* 662, 935.

2. W cesarstwie niemieckim najwyższy dygnitarz królewski; pierwszy urzędnik; dostojnik (4) : Woiewodłtvo Reńłkie/ ieft imię dołtoieńłtwá y vrzędú/ kthore Cefárzowie niegdy fundowáli y nádáli/ iáko łá imioná Lánthgráfow/ Márłzáłkow/ Burgrábiow/ Grábiow. *BielKron* 288; Potym tenże Burgrábiá [czeski] przekłádał przyłięgę K[rółowi] *BielKron* 329v.

Wyrażenie: »burgrabia wielki; nawyższy burgrabia« (1 : 1): Burgrábiá wielki według zwyczáiu [podczas koronacji w Czechach] łzedł przed włzytkimi pány przełózonemi ku Krolowi z vniżoną pokłoną *BielKron* 329v, 329v.

Synonimy: 1. dzierzawca, sprawca.